

Ion PARHON

Gestul ca izvor de adevăr și performanță

Cea de-a VIII-a ediție a Festivalului Internațional „Babel” de la Târgoviște a confirmat strădania manifestării de a ocupa un loc distinct și distins pe genericul reuniunilor teatrale din țară, în intervalul dintre două megafestivaluri, de o importantă anvergură artistică și culturală, cum sunt cele de la Sibiu și Craiova. Desfășurat sub patronajul Teatrului „Tony Bulandra” și cu sprijinul Primăriei și al Consiliului local Târgoviște, Festivalul din acest an a cuprins peste 40 de activități culturale-artistice (spectacole, ateliere, workshopuri, conferințe și întâlniri cu valoroși oameni de teatru din țară și străinătate), reprezentând 25 de țări de pe trei continente, de la Italia, Germania, Franța, Anglia, Polonia, Scoția, Finlanda, Republica Moldova, Lituania, Rusia, Ungaria și Portugalia, la Coreea de Sud, Japonia, Mexic, Armenia, Iran ș.a. Alături de spectacolele *indoor* și de cele de stradă, s-au bucurat de o fructuoasă participare manifestările dedicate perfecționării viitorilor actori, prin acele ateliere și workshopuri în care s-au întâlnit tineri de la prestigioase facultăți de teatru din Edinburgh, Seul, Cluj-Napoca și București. Dacă dominantă acestei ediții a constituit-o „Gestul”, ca realitate emblematică, fizică și metafizică în spectacolul de teatru, trebuie să arăt că, potrivit spuselor citorului și directorului acestui festival, domnul Mihai Constantin Ranin, managerul Teatrului târgoviștean, întărite prin selecția efectuată de actorul Liviu Cheloiu, șeful Departamentului artistic, organizatorii s-au străduit să confere întregului maraton de reprezentații o mai viguroasă coerență stilistică, pe genericul varietății dialogului dintre teatrul propriu-zis și coregrafie, muzică, circ, instalații etc.

Între teatru și dans

Această varietate mi s-a deslușit repede, din primele zile ale Festivalului, care a debutat printr-un mai vechi dar răscolitor spectacol cu *Salonul nr. 6* de Cehov, în regia lui Dumitru Acriș și scenografia semnată de Lilya Khismalullina (Moscova), cu momente greu de uitat, așa cum a fost „seara de Crăciun” și „cina cea de taină” din ospiciu (și nu numai ele), prilejuind două performanțe interpretative actorilor Liviu Cheloiu și Bogdan Farcaș, în general bine secundați de clienții stabilimentului. Gazdele ne-au oferit și o autentică surpriză prin spectacolul cu *Carmen*, după Prosper Mérimée, pe scenografia inspirat configurată de Mc.Ranin, dezvăluind remarcabile disponibilități pentru teatru-dans ale interpreților, sub îndrumarea de un vădit profesionalism a regizorului armean Suren Shaverdyan și a coregrafului Hugo Wolf, doi dintre cei mai apropiați colaboratori ai acestei trupe. Nu este o adaptare după textul sau libretul cu acest titlu, nu avem de-a face cu un remix, ci cu o idee din opera originală, transformată acum în povestea unor lucrători dintr-o fabrică, seduși de dorința ambițioasă a realizării unui spectacol muzical-coregrafic inspirat din trăirile eroilor lui Mérimée. Pe fundalul confruntărilor dintre actori și personaje, cu tot specificul, cu tensiunile și momentele picante ale „repetițiilor” conduse de regizorul și interpretul lui Don José, asistăm la o succesiune „cinematografică” de tablouri, în majoritatea lor remarcabile prin dinamismul și patosul gestului, prin senzualitatea uneori exacerbată și printr-o cromatică învăluitoare (alb, roșu, negru), cu un consistent calificativ de izbândă, în dificilul lor examen interpretativ, dovedit – în ordine – de Bianca Pinteș (*Carmen*), Liviu Cheloiu (*Don José*, *Regizorul*, *Directorul fabricii*), Iulia Verdeș, Andrada Fuscaș, Andreea Tănase (*actrițe*, *musicitoare*), Radu Câmpăan (*soțul*), Daniel Nuță (*Iocotenentul*), Radu Ilina (*Prosper*). Cred că un rulaj intensiv al spectacolului, pe parcursul stagiunii viitoare, ar putea remedia și acele deficiențe, în opinia mea legate mai ales de câteva tablouri mai puțin semnificative în structura scenariului și de a ușoară „pierdere de suflu” către final, din fericire salvat prin

tensiunea lirico-dramatică și totodată prin umorul generos al acelei scene savuros repetate de... „ucidere” reciprocă dintre Carmen și Don José, pe fundalul aplauzelor entuziaste ale publicului.

Magia tehnicii și miracolul visului

Un spectacol și el surprinzător (mai ales că l-aș fi așteptat să se încadreze mai degrabă la ediția anului viitor, dedicată „Imaginii”) a fost acela cu **Magnifica iluzie**, adus de Teatro Dell Argine din Bologna, conceput de Andreea Paolucci și Giovanni Dispenza. „Rolul” principal aparține unei uriașe „cutii magice” (sub formă de cub mișcător), ai cărei pereți devin ecrane pentru o mulțime de imagini spectaculoase, provocate de echipamentele tehnice mănuite de cei doi artiști, momente adeseori marcate de „dispariția” spontană a protagonistei în interiorul acestei cutii, unde ne prezintă și o delicată evoluție subcavatică. Din zona „iluzionismului” tehnic, am pășit apoi în starea de grație a visului celebrei *Alice în Țara Minunilor*, un dar oferit de binecunoscuta companie „Scena Kaleidoscop” din Cracovia, sub titlul **Eunika în Țara circului**. În piața centrală a municipiului, devenită o mică „arenă de circ”, am fost cucerii de simplitatea și ingenuitatea reprezentației concepute de Piotr Kulczyk, regizorul și citorul Companiei, cu secvențe pitorești din universul comicilor acrobați și muzicali, cu mersul pe picioaroange ori pe monociclu, cu jonglerii în care mingea, corzile și focul par o „jucărie” în mâinile protagoniștilor, dar mai ales cu o plăcută atmosferă „interactivă” de empatie și bucurie a dialogului gestual și sonor dintre artiști și public. În cea de-a doua seară, i-am revăzut pe interpreți, de această dată sub forma unor elegante și enigmatice „statui vii”, cu veșmintele lor „de epocă”, fie înobilate de rafinamentul griurilor, fie de auriul strălucitor, sub faldurile nopții de iunie și parfumul evanescent al florilor de tei, pregătiți să devină și ei amintire.

Un minunat vis „cu ochii deschiși” a fost însă spectacolul **Aeterna**, produs de Théâtre du Mouvement din Franța, companie celebră, reprezentată în acest delicat și emoționant discurs gestual, coregrafic și muzical de Claire Heggen și Elsa Marquet Lienhart (mamă și fiică, aflate pentru prima dată într-un festival din țara noastră). Ne-am bucurat de a putea urmări un discurs sugestiv despre empatie și comprehensiune, configurat prin plasticitate corporală, expresivitatea mișcării și tandrețea gestului, ici și colo tensionate nervos de interogațiile acestei relații dintre cele două personaje ori prin ivirea copilului, marionetă mănuită cu afecțiune și pilduitor profesionalism. Deschis mereu către dezvăluirea sinelui și generator de meditații pe marginea trecerii ireversibile a timpului, spectacolul este învăluit adeseori de o rafinată muzicalitate proprie flautului (Claire Heggen) ori ne surprinde prin inventivitatea scenografică, dovedită de o sferă merită să ascundă ori să facă simțită prezența personajelor.

Aceste întâlniri cu visul vor fi continuate în Festival fie printr-un emoționant spectacol cu titlul **Poate, poate...**, în interpretarea minunatei actrițe Gabriela Muñoz din Mexic, o vibrantă „mărturisire” despre singurătate și așteptarea miraculoasei întâlniri cu „sufletul pereche”, fie de un „recital” devastator al finlandezului Thomas Monckton, cu titlul semnificativ **Fără oase**. După ce protagonistul ne prezintă câteva personaje suave create cu ajutorul mâinilor, al picioarelor sau al genunchilor, într-un demers performant de marionetist, el reușește să subjege asistența prin neobișnuita mobilitate și prin contorsionările corpului, ale umerilor și ale capului, dar mai ales printr-o suită de nenumărate expresii fizionomice, ce merg de la un umor bestial până la coșmaruri grotești, cum nu poți vedea decât în filmele cu vampiri și extraterestri.

Interdicție și binecuvântare

Cred că spectacolul cel mai complex văzut la Târgoviște, sub auspiciile teatrului de sorginte tradițional-stanislavskiană și împlinit prin harul unor foarte buni actori, a fost acela cu **Regele Lear**, după capodopera shakespeariană, realizat de Teatrul Dramatic de Stat Kurgan din Rusia, în regia lui Dumitru Acriș, scenografia de o simplitate monumentală, gândită de Natalia Kate Pangilinan, și coregrafia Irinei Galbushkova. Este o adaptare în care, timp de aproape trei ceasuri (cu pauză), regăsești principalele componente ale

Bianca PINTEA și Liviu CHELOIU în *Carmen*, după Prosper Mérimée

Foto: Augustina Iohan

Gabriela MUÑOZ în
Poate... poate
de Gabriela Muñoz

Foto: Augustina Iohan

conflictului și ale relațiilor dintre celebrele personaje shakespeariene, dar și nu puține aspecte și accente noi, detașări față de textul bine cunoscut, care conferă spectacolului o dimensiune modernă, adeseori marcată de brutalitate. Aflăm, astfel, semnificații contemporane, legate de violență și de premisele proliferării acesteia, de raporturile dintre generații sau dintre părinți și copii, de mecanismele mereu reînnoite ale puterii, ale manipulării și ale persuasiunii asupra semenilor. Nu întâmplător, interdicția adresată accesului spectatorilor sub 18 ani este izvorâtă din unele momente de paroxism dramatic sau erotic și de cruzime fără opreliști, așa cum a fost năucitoarea scenă a despărțirii dintre Lear și Cordelia, încheiată cu brutalizarea și violarea mezinei neprihănite, de către cel grăbit să profite de renegarea ei, datorată unui tată bântuit de obtuzitate și de o furie vecină cu nebunia, dar și scenele de senzualitate explozivă dintre Goneril și Oswald sau Edmund, ori momentul de un pilduitor cinism când Regele Franței, surprins într-o partidă de amor cu un supus al său, predă conducerea armatei în mâinile consoartei sale, în persoana Cordeliei, în vreme ce prin boxele uriașei săli de la Casa de Cultură a Sindicatelor răsună chiar imnul național francez! Din fericire, fără a dezavua opțiunea pentru acele aspecte mai puțin „ortodoxe” din lectura scenică propusă de Teatrul din Kurgan, nominalizat nu de mult la un premiu în prestigiosul festival „Masca de aur”, pentru un spectacol adus și el la Târgoviște, anul trecut, acest discurs artistic pe drept cuvânt autonom și greu de uitat, inspirat de *Regele Lear*, reprezintă un semnificativ argument al tinereții operelor clasice, dobândită prin tinerețea de spirit a viziunii regizorale și prin virtuozitatea excepțională a interpretelor, în frunte cu Ivan Drobysch (*Lear*), Irina Kramova (*Cordelia*), Tatyana Kuzmina (*Nebunul*), Anastasia Cheruykh (*Goneril*), Vladimir Rachmanov (*Edmund*)... Dar nu numai ei, ci și – nu mai puțin surprinzătoare printre noutățile montării – Ekaterina Gorიაeva, în versiunea feminină a *Contelui de Gloucester!*

Irina ZLOTEA

Gestul contează!

Cu misiunea de a continua consemnarea domnului Ion Parhon, am ajuns în Târgoviște, unde **Babel F.A.S.T.** (a VIII-a ediție) era deja în toi. Oaspeți, trupe străine, veselie, energie, prietenii vechi, fețe cunoscute, sentimentul că toată lumea se simte ca acasă – elementele caracteristice evenimentului erau acolo, ca în fiecare an. Așa cum am fost obișnuiți, programul a fost și el destul de încărcat, cu producții invitate din numeroase țări (vezi enumerarea din articolul anterior), în fiecare seară (în care am fost eu) fiind programate câte patru spectacole. Această aglomerare din orar a fost posibilă și datorită noilor spații obținute de Teatrul pe durata Festivalului. Astfel, în acest an, BABEL s-a desfășurat nu doar în cele două săli ale instituției, ci s-a extins în oraș, în Casa Sindicatelor, Muzeul de Istorie și Curtea Domnească, fără să mai punem la socoteală Piața „Mihai Viteazul”, unde s-au desfășurat spectacolele în aer liber.

În FOAIE.R – ziarul Festivalului, realizat cu dedicare și umor de către Corneliu Jipa – se completa, la fiecare număr, o listă de cuvinte și expresii noi ale festivalului (mă scuzați, ale festivalului). Astfel, McRanin a primit titlul de *Gestleman* al artelor, sloganul acestei ediții a fost „Gest do it!”, spectacolele s-au prezentat cu *gestibuții*, iar cele șapte zile de spectacol la Târgoviște au fost o perioadă de *gestație*... Așadar, vitalitatea și buna dispoziție s-au propagat salvator – în cât mai multe forme – din prima până în ultima zi de Festival, cu toate că oboseala era vizibilă în rândul organizatorilor.

În ceea ce privește selecția din acest an (referindu-mă strict la perioada mea de vizită), nu aș putea băga mâna în foc că a fost un succes de locul întâi. În primul rând, au existat inconsecvențe între tema evenimentului și spectacolele alese. Sigur, au fost invitate producții